

Konference RELIK 2025

Ve dnech 13. a 14. listopadu 2025 se na půdě Vysoké školy ekonomické konala mezinárodní konference Reprodukce lidského kapitálu – vzájemné vazby a souvislosti. Jednalo se o 18. ročník této dnes již tradiční konference, kterou pořádá Katedra demografie VŠE za podpory Interní grantové agentury na Fakultě informatiky a statistiky. Akce probíhala hybridní formou přímo v prostorách VŠE. Konference byla určena pro odbornou veřejnost, pracovníky veřejného i soukromého sektoru, zástupce neziskových organizací, a především pro studenty a všechny zájemce o demografickou problematiku i témata týkající se lidských zdrojů. Díky podpoře z Fakulty informatiky a statistiky byla konference přístupná pro všechny zájemce zdarma bez výběru vložného.

Na letošní konferenci bylo přítomno celkem 134 účastníků, z toho bylo 44 zahraničních a 34 studentů, což nás velmi potěšilo. Díky hybridní formě konference se mohlo zúčastnit 16 kolegů ze zahraničí. Komunikace po celou dobu konference byla zajištěna prostřednictvím platformy MS Teams a technicky při ní vypomáhali právě vybraní zapojení studenti.

Konference měla za cíl konfrontovat a propojit demografický pohled s pohledem dalších disciplín – ekonomie, sociální politiky, regionálního rozvoje,

mapovat a analyzovat vývoj lidských zdrojů, demografické trendy, stárnutí populace, migraci, změny ve vzdělávání a na trhu práce a jejich dopady na ekonomiku.

Příspěvky se netýkaly pouze ČR a Evropy, ale zazněly také informace o Africe, Asii, Moldavsku i dalších regionech. Témata zahrnuje řadu oblastí – od problematiky investic do vzdělání, demografie a dostupnosti bydlení, mezigenerační solidarity, dopadu automatizace a technologií na pracovních trzích až po problematiku týkající se tzv. měkkých dovedností, udržitelnosti a regionálního vývoje.

Tradičně byl velký prostor dán začínajícím vědcům a studentům v sekci mladých výzkumníků, kteří se tak mohli zapojit do diskuzí a seznámit se s dalšími kolegy a vědci.

Atmosféra na konferenci byla velmi přátelská, a především pro začínající vědce akademicky podnětná. Všichni si velmi chválili možnost vyměnit si svoje názory na danou problematiku a získat zpětnou vazbu na svůj výzkum.

Příspěvky z konference budou dostupné na stránkách konference <https://relik.vse.cz/cz/conference> ve sborníku s ISBN 978-80-245-2571-6.

Jitka Langhamrová

10. ročník soutěže České demografické společnosti o nejlepší kvalifikační práci v oboru demografie

V září 2025 vyhlásila Česká demografická společnost, z. s. již desátý ročník soutěže o nejlepší kvalifikační práci v oboru demografie. Do soutěže bylo možné přihlásit v akademickém roce 2024/2025 obhájené bakalářské, diplomové nebo doktorské práce z oboru demografie a jí příbuzných oborů (např. sociologie, geografie, epidemiologie, ekonomie), které se věnují populační problematice.

Do soutěže se tentokrát přihlásilo šest bakalářských a sedm diplomových prací (žádná dizertační), což splnilo podmínky pro vyhlášení tří nejlepších prací v každé kategorii. Vyhlášení výsledků proběhlo 2. prosince 2025 v prostorách Českého statistického úřadu. Autoři oceněných prací obdrželi finanční odměnu, poukaz na roční předplatné časopisu Demografie a měli možnost prostřednictvím krátké prezentace svou práci ostatním účastníkům setkání představit. Svou prezentací se autoři zároveň zařadili mezi kandidáty na získání „Ceny publika pro nejlepší prezentaci“ (napříč oběma kategoriemi), která vzešla z hlasování přítomných posluchačů. Vítěz získal další peněžní odměnu formou poukazu do knihkupectví. Oceněny byly následující práce:

KATEGORIE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

1. místo – Kristýna Dvořáková za práci „**Analýza šíření onemocnění COVID-19 v Ústeckém kraji**“; práce obhájená na katedře statistiky a pravděpodobnosti FIS VŠE (vedoucí práce: Ing. Jakub Danko, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: *Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu šíření onemocnění COVID-19 a úmrtnost v Ústeckém kraji v průběhu pandemie, především v roce 2021, kdy se virus šířil na našem území celý rok. Zpracování tématu vyžadovalo kombinaci*

demografických, statistických a epidemiologických přístupů. V přehledně zpracované teoretické části autorka shrnuje poznatky o šíření viru SARS-CoV-2, vysvětluje základy agentního modelování a popisuje relevantní datové a metodologické nástroje. V samotné analytické části autorka provádí kvantitativní analýzu demografických a epidemiologických ukazatelů o nakažených, úmrtnosti dle věku, pohlaví a věkové struktury v geografickém členění na úrovni krajů, v Ústeckém kraji a jeho okresů. Na tuto analýzu navazuje konstrukce vlastního agentního modelu zobrazujícího šíření onemocnění COVID-19 v Ústeckém kraji v roce 2021 (v prostředí NetLogo). Model, jeho parametry a výsledky jsou detailně popsány, výsledky jsou pak srovnávány i s reálnými daty. Kvalita této bakalářské práce spočívá zejména v tom, že text celé práce je psán s porozuměním problematiky, datům, statistickým metodám i samotnému agentnímu modelu, výsledky jsou interpretovány správně, práce je přehledně strukturována, psaná srozumitelně a čtivě. Práce vysoce převyšuje požadavky kladené na bakalářské práce.

2. místo – Filip Vinter za práci „**Regionální diferenciace úmrtnostních poměrů v Itálii: vymezení regionů a jejich srovnání**“; práce obhájená na katedře demografie a geodemografie PŘF UK (vedoucí práce: Mgr. Ivana Kulhánová, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: *Cílem této bakalářské práce byla analýza regionálních rozdílů v úmrtnosti v Itálii na různých řádovostních úrovních a vymezení nových (úmrtnostních) regionů, jako homogenních celků na základě podobných charakteristik úmrtnosti, které nemusí korespondovat s administrativním členěním. K tomu byla využita metoda hierarchického shlukování. Díky tomuto*

zajímavému metodickému přístupu se ukážou některá lokální specifika – výsledky poukazují na vyšší úmrtnost např. v industriálním trojúhelníku Milan-Turin-Janov či neapolské aglomeraci. Tradiční dělení Itálie na severní, jižní část a popř. střední část je tak v případě regionální diferenciací úmrtnosti v Itálii příliš zjednodušující. V teoretické i metodické části autor využívá širokou škálu relevantních a aktuálních odborných zdrojů, schopnost práce s literaturou prokazuje také při interpretaci výsledků, neboť diskuze výsledků nezahrnuje pouhou deskripci grafických výstupů, ale i jejich věcně podloženou interpretaci. Práce je navíc velmi zdařilá i po formální, stylistické a grafické stránce, je přehledná a systematicky strukturovaná.

3. místo – Jana Němcová za práci „Úmrtnost na nepřenosné nemoci ve vybraných státech subsaharské Afriky v prvních dvou dekádách 21. století“; práce obhájena na katedře demografie a geodemografie PříF UK (vedoucí práce: doc. RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: Práce se zabývá tématem, které v českém prostředí není příliš rozšířené, neboť většina prací zabývajících se úmrtností v subsaharské Africe se soustředila hlavně na přenosné nemoci. Samotná analýza úmrtnostních poměrů je založena na datech reprezentujících čtyři státy subsaharské Afriky – Niger, Lesotho, Rwanda, Kamerun, které reprezentují různé subregiony a různé fáze demografického a epidemiologického přechodu v těchto státech. Jejich specifika jsou dobře popsána. Analýza je provedena na základě vhodně zvolených datových zdrojů (Global Burden of Disease a Global Health Estimates), autorka si je velmi dobře vědoma jejich omezení (jsou z velké části založeny na modelech a odhadech) a tím, že tam kde to jde, jsou uváděny výsledky s využitím obou zdrojů, vyjadřuje tak potřebnou nejistotu a nižší spolehlivost výsledků. Přesto prezentované výsledky odhalují zajímavé trendy i vzájemná porovnání mezi státy. Autorka se nevěnuje jen popisu výsledků, ale hodnoty prezentovaných ukazatelů se snaží interpretovat a vysvětlovat, hledá důvody jednotlivých trendů a vrací se k prostudované literatuře. Silnou stránkou práce je totiž také rozsáhlá a velmi pěkně zpracovaná teoretická část, která čtenáři umožní hlouběji pochopit demografický a epidemiologický kontext subsaharské Afriky, který nemusí být každému předem znám. Analytická část práce je velmi zdařilá

nejen díky vhodně zvoleným metodám demografické analýzy, ale právě i díky množství prostudované literatury a skutečnému proniknutí do tématu.

KATEGORIE DIPLOMOVÉ PRÁCE

1. místo – Sára Adámková za práci „Sociodemografické faktory pandemie COVID-19 v České republice, Dánsku a Itálii“; práce obhájena na katedře demografie FIS VŠE (vedoucí práce: RNDr. Markéta Majerová, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: Diplomová práce je multidisciplinární analýzou zdařilým způsobem propojující demografické, sociologické a epidemiologické přístupy k průběhu pandemie COVID-19 v Evropě. Na příkladu vývoje nákazy a opatření k zabránění šíření onemocnění ve třech evropských zemích analyzuje průběh pandemie z hlediska onemocnění jako takového, variability cílených opatření k zabránění šíření nákazy, z hlediska strategií očkování i zavádění potřebné legislativy. Autorka zpracovala rozsáhlou rešerši relevantní literatury a kriticky ji zhodnotila. Úspěšně se vypořádala s množstvím dat pocházejících z různých zdrojů, na něž aplikuje odpovídající demografické ukazatele a interpretuje data v souvislostech sociodemografických faktorů, jako jsou struktura populace, prevalence chronických onemocnění či specifika očkovacích strategií. V závěru práce je použito agentního modelování ABMSHare, což přineslo zajímavý pohled na testování hypotéz o vlivu vládních opatření a míry proočkovanosti na průběh pandemie. Autorka tím úspěšně spojila teoretickou analýzu s modelováním reálných procesů. V tom je práce výjimečná nejen na úrovni diplomových prací v rámci studentských projektů, ale i v širším akademickém kontextu. Autorka během zpracování využila znalostí programování (jazyky R nebo LaTeX). Práce má logickou strukturu, je psána velmi přehledně, pečlivě, jasně a srozumitelně. Jedná se o práci nadprůměrnou nejen obsahově, ale i technicky.

2. místo – Adéla Pospíšilová za práci „Perfectly Mismatched? Educational Assortative Mating in Online and Offline Dating: A Cross-National Perspective“; práce obhájena na katedře sociologie FSS MUNI (vedoucí práce: prof. Martin Kreidl, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: Tato práce se zabývá zajímavým, relativně novým, a atraktivním

tématem online seznamování, které analyzuje a srovnává s tradičním seznamováním „offline“. Práce je psána v anglickém jazyce, jazyková kvalita je na vysoké úrovni. Čtenáře hned v úvodu zaujme uvedení do tématiky pomocí citací literárního díla Jane Austen *Pride and Prejudice* (Pýcha a předsudek). Práce dále přináší obsáhlý teoretický background a bohatý přehled literatury. Srovnání online a offline strategií při seznamování je stěžejním tématem celé práce a analyzuje data z druhého kola GGS za 13 zemí s daty sbíranými od roku 2020. Jedná se o evropské země včetně Česka, Hong Kong a Uruguay. Práce využívá statistický software STATA, a kromě deskriptivní analýzy též binární a multinomiální logistickou regresi, a soustředí se na analýzu *average marginal effects* (AME). Grafy a tabulky jsou přehledné a vkusné. Práce se zaměřuje na rozdíly v dosaženém vzdělání mezi partnery a ukazuje, že online páry jsou vzdělanostně více heterogamní, zejména proto, že ženy se párují s méně vzdělanými partnery. Online prostor tedy představuje větší svobodu při výběru partnera, nežli je tomu v omezené bublině offline sociálních kontaktů.

3. místo – Tereza Trčková za práci „**Konzumace alkoholu a úmrtnost v Česku**“ práce obhájená na katedře demografie a geodemografie PŘF UK (vedoucí práce: Mgr. Ivana Kulhánová, Ph.D.).

Ze zdůvodnění hodnotící komise: *Diplomová práce se zabývá aktuálním a značně diskutovaným tématem vztahu konzumace alkoholu a úmrtnosti. Ačkoliv se zabývá situací v Česku, je zpracována v širším geografickém a kulturním kontextu. Teoretická část práce je podrobně zpracována s využitím relevantní odborné literatury, její značný rozsah včetně rešerší zahraničních studií na dané téma svědčí o dobrém přehledu v dané problematice. Text této části je podaný čtivě; osvětluje jej například vtipně zařazená „kapitolka“ o historii*

pivovarnictví. Analytická část prokazuje schopnost autorky propojovat a využívat několik zdrojů dat – individuální data z několika výběrových šetření propojuje s agregovanými administrativními daty. Ve vlastní analýze jsou kombinovány pokročilejší demografické, statistické a epidemiologické metody, jež jsou vhodné pro analýzu vlivu konzumace alkoholu na úmrtnost. V rámci práce byl vypočítán epidemiologický ukazatel AAF (alcohol-attributable fraction), byly zkonstruovány úmrtnostní tabulky s eliminací vybraných příčin smrti a byla použita logistická regrese. Výsledky práce jsou následně přehledně prezentované v tabulkách nebo v grafech a náležitě interpretované. Diplomová práce je tedy nejen kvalitním akademickým textem, ale má i společenský přínos, neboť přináší poznatky, které mohou být využitelné i pro tvorbu zdravotní politiky a aplikaci preventivních opatření.

CENA PUBLIKA O NEJLEPŠÍ PREZENTACI

Kristýna Dvořáková za práci „**Analýza šíření onemocnění COVID-19 v Ústeckém kraji**“; práce obhájená na katedře statistiky a pravděpodobnosti FIS VŠE (vedoucí práce: Ing. Jakub Danko, Ph.D.). Pro výherní prezentaci hlasovalo 39 % hlasujících.

Česká demografická společnost, z. s. gratuluje autorům oceněných prací a děkuje všem účastníkům soutěže za přihlášení své práce. Stejně jako předchozí ročníky, také 10. ročník soutěže byl realizován díky finanční podpoře Rady vědeckých společností České republiky v rámci Akademie věd ČR, které rovněž patří poděkování. Další ročník soutěže, v pořadí již jedenáctý, by měl být vyhlášen na podzim roku 2026. Přehled výsledků soutěže za všechny ročníky lze nalézt na stránkách <https://www.czechdemography.cz/soutez>.

HV ČDS

Kulatý stůl na téma Připravenost obcí na demografické změny

Česká demografická společnost ve spolupráci s Českým statistickým úřadem pořádala 3. prosince 2025 další kulatý stůl na téma **Připravenost obcí na demografické změny**. Akce, která probíhala na půdě ČSÚ, se zúčastnilo zhruba 60 osob z řad akademiků, zástupců státní správy či místních samospráv, ale např. i studentů. Akce byla otevřena široké veřejnosti.

Ondřej Junásek (Informační služby KS Středočeský kraj, ČSÚ) se ve své prezentaci s názvem **Údaje za obce poskytované ČSÚ** zaměřil na to, odkud se údaje získávají a kde je mohou uživatelé nalézt. Údaje za obce získává ČSÚ buď z vlastních zdrojů (sčítání, hlášení, výkazy, registry) nebo z jiných administrativních zdrojů dat (ČUZK, MPSV, ÚZIS, ME, MŠMT). Všechna data zveřejňovaná na webových stránkách nebo v aplikacích (např. DataStat) jsou zdarma. Zájemci mohou využívat i datové sady (OpenData, Datový portál GIS). Ve svém příspěvku se podrobněji věnoval Statistickému geoportálu, který nabízí aplikace Statistický atlas, Mobilita s vizualizací proudů, Statistické georeporty a Tematické publikace obsahující například mapy s příběhem na téma povodně v roce 2024.

Prezentace **Tomáše Brabce** (Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, kancelář analýz měst) s názvem **Plánování veřejné vybavenosti v Praze v kontextu demografického vývoje** se zaměřila na hlavní demografické výzvy Prahy, prognózu obyvatel a veřejné vybavenosti v Praze a na její navrhování. Posláním Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy je zastupování hl. m. Prahy v územním řízení, vytváření klíčových městských dokumentů, sběr dat a zpracování analýz a studií. V Praze se předpokládá růst počtu obyvatel, především ve vyšších věcích. Přednášející podrobně představil přípravu publikace Prognóza obyvatel a veřejné infrastruktury v Praze 2024–2050 i samotné výsledky.

Starosta Žďáru nad Sázavou **Martin Mrkos** v prezentaci na téma **Připravenost obcí na demografické změny – město Žďár nad Sázavou** představil základní údaje o městě, historický kontext pro pochopení současného stavu a výzev a aktuální výzvy a problémy.

Posluchače seznámil se způsobem hledání řešení s využitím základních demografických dat.

Místostarostka městské části Brno-Černovice **Mirka Wildmannová** prezentovala **Jak se městská část připravuje na demografické změny**. Nejprve posluchače seznámila se základními údaji a demografickým vývojem Brna a své městské části. Následně se věnovala oblastem, ve kterých je možné na základě demografických dat plánovat. Dále se zaměřila na plánování sociálních služeb a způsob práce se seniory.

Výkonná ředitelka Svazu měst a obcí **Radka Vladková** se zaměřila na informace ohledně využívání dat městy a obcemi. Data jsou využívána zejména pro tvorbu strategických dokumentů – plánování občanské vybavenosti, škol, sportovišť, sociálních programů či bytové výstavby. Upozornila také na to, že data je nutné správně analyzovat a interpretovat, a ne vždy se tak děje. Někdy na základě správných dat dochází k mylným závěrům. Vyjádřila také potřebu podrobnějších dat, např. za městské části statutárních měst.

Po zaznění jednotlivých příspěvků proběhla diskuse, která se týkala např. bližších informací o dostupných datech a plánech ČSÚ směrem do budoucnosti v této oblasti, o tom, jak zástupci místních samospráv pracují (nejen) s demografickými daty, jakým způsobem vstupuje politika na komunální úrovni do stěžejních rozhodnutí, které mají vazbu na očekávaný budoucí populační vývoj apod.

Akce ukázala, že pro efektivní rozhodování a správu měst a obcí jsou kvalitní a podrobná demografická data, a na ně navazující populační analýzy a prognózy, nezbytná. Demografové jsou ochotni v těchto otázkách aktivně pomoci, neboť si uvědomují důležitost včasné reflexe demografických změn do místních politik, neboť to sebou nese nejen praktické, ale i finanční konsekvence.

Všechny prezentace jsou dostupné na: <https://www.czechdemography.cz/akce/kulate-stoly/pripavenost-obci-na-demograficke-zmeny/>.